

Krzysztof Parzych

Determinanty demograficzne i społeczno-ekonomiczne percepcji przestrzeni turystycznej kurortu nadmorskiego : studium przypadku Łeby

Ekonomiczne Problemy Usług nr 83, 479-494

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF PARZYCH

Akademia Pomorska w Słupsku

**DETERMINANTY DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNO-
-EKONOMICZNE PERCEPCJI PRZESTRZENI TURYSTYCZNEJ
KURORTU NADMORSKIEGO. STUDIUM PRZYPADKU ŁEBY**

Wprowadzenie

Interesującym zagadnieniem z kręgu nauk o turystyce jest problem percepcji przestrzeni turystycznej. Zagadnienie to stanowi od lat przedmiot zainteresowania przedstawicieli różnych nauk: socjologii, psychologii, pedagogiki, a także nauk przyrodniczych, zwłaszcza geografii turystyki oraz geoekologii. Percepcja przestrzeni pozwala w sposób pośredni rozpoznać potrzeby i pragnienia turystów, a więc przyczynia się w sposób pośredni do identyfikacji czynników kształtujących popyt turystyczny¹. W grupie nauk przyrodniczych zagadnieniem percepcji krajobrazu interesują się przede wszystkim badacze reprezentujący: geoekologię oraz geografie fizyczną i geografie turystyki².

¹ P. Zmyślony, A. Niezgodna, *Popyt turystyczny. Uwarunkowania i perspektywy rozwoju*, Wyd. Akademii Ekonomicznej, Poznań 2003.

² T. Bartkowski, *Zastosowania geografii fizycznej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 332; M. Bartnicka, *Geografia percepcji*, Przegląd Zagranicznej Literatury Naukowej 2; C.M. Hall, S.J. Page, *The Geography of tourism and recreation*, London, s. 427; A. Kowalczyk, *Geografia turystyki*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 287; K. Kozuchowski, *Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji*, Wyd. Kurpisz, Poznań 2005, s. 200; W. Kurek, *Turystyka*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 541; A. Krzymowska-Kostrowicka, *Geoekologia turystyki i wypoczynku*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 239.

Termin percepcji doczekał się w literaturze wielu definicji (Kowalczyk⁴, Kożuchowski⁵). Krzymowska-Kostrowicka⁷ rozumie percepcję jako zespół bodźców-informacji docierających do mózgu i w nim przetwarzanych na wrażenia, wyobrażenia, skojarzenia, determinujących zachowanie się organizmu. Zdaniem Kożuchowskiego⁵ percepcja to proces postrzegania rzeczywistości, w szczególności otoczenia – środowiska przestrzeni pozostającej w zasięgu zmysłów. W niniejszym opracowaniu przez proces percepcji rozumie się proces poznawczy polegający na subiektywnym postrzeganiu przestrzeni turystycznej, determinujący zachowania turysty w przestrzeni.

Niniejszy artykuł dotyczy zagadnienia percepcji przestrzeni turystycznej kurortu nadmorskiego i wpływu na proces percepcyjny wybranych zmiennych demograficznych, środowiskowych oraz społeczno-ekonomicznych charakteryzujących badaną grupę turystów. Celem artykułu była identyfikacja atrybutów atrakcyjności turystycznej w ocenie turystów odwiedzających Łebę oraz próba wskazania determinant percepcji przestrzeni turystycznej kurortu w ocenie odwiedzających go turystów. W pracy przyjęto tezę, że jednym z głównych czynników determinujących aktywność turystyczną oraz procesy percepcji przestrzeni turystycznej są cechy demograficzne oraz społeczno-ekonomiczne charakteryzujące turystów. W celu określenia siły związku determinant demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych z percepcją przestrzeni turystycznej przeprowadzono badania ankietowe wśród turystów wypoczywających w Łebie.

Łeba jest jednym z głównych kurortów nadmorskich w strefie polskiego wybrzeża Morza Bałtyckiego. Jej atrakcyjność turystyczna jest wynikiem zespołu cech, które predestynują tę miejscowość do uprawiania turystyki wypoczynkowej typu 3S. Ze względu na dominację walorów typowo wypoczynkowych związanych ze strefą wybrzeża, których wykorzystanie jest związane przede wszystkim z sezonem kąpielowym, miejscowość jest odwiedzana najintensywniej w trakcie okresu urlopowo-wakacyjnego. Skala ruchu turystycznego w Łebie pozwala uznać ją za jedną z najczęściej odwiedzanych miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w Polsce.

Atrakcyjność turystyczna Łeby w połączeniu z masową skalą ruchu turystycznego (zwłaszcza w sezonie urlopowo-wakacyjnym) stała się powodem podjęcia badań nad percepcją nadmorskiego kurortu turystycznego w opinii odwiedzających go turystów, z uwzględnieniem zmiennych przestrzennych,

demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych charakteryzujących zbiorowość odwiedzających Łebę turystów.

Jako materiał źródłowy w podjętych rozważaniach posłużyły wyniki badań ankietowych, które przeprowadzono w lipcu 2008 roku na plażach Łeby. W badaniu ankietowym wzięło udział 400 turystów.

Głównymi problemami badawczymi podjętego opracowania były:

- identyfikacja głównych atrybutów atrakcyjności turystycznej Łeby oraz ocena jej walorów i zalet jako miejscowości recepcyjnej przez badanych turystów;
- określenie wpływu wybranych zmiennych demograficznych (oraz społeczno-ekonomicznych) charakteryzujących turystów na obraz percepcji przestrzeni turystycznej Łeby przez pryzmat deklarowanych przez turystów głównych zalet, wad oraz atrybutów atrakcyjności turystycznej kurortu.

Ponadto na podstawie badań ankietowych starano się określić wpływ czynnika miejsca zamieszkania (rangi wielkościowej miejscowości pochodzenia turystów) na postrzeganie Łeby jako ośrodka turystycznego. Dla określenia siły wpływu cech demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych na percepcję przestrzeni turystycznej Łeby wykorzystano współczynniki korelacji rang Spearmana.

1. Percepcja przestrzeni turystycznej Łeby w ocenie turystów

Na podstawie uzyskanych wyników badań ankietowych stwierdzono, że w badanej populacji ogółem najwięcej turystów pochodziło z miejscowości województwa pomorskiego – blisko 32% ogółu badanych, po blisko 11% osób pochodziło z województw: mazowieckiego, wielkopolskiego oraz kujawsko-pomorskiego, a po około 5% z województw: warmińsko-mazurskiego oraz dolnośląskiego. Badani respondenci pochodzili z 222 miejscowości – najwięcej z Warszawy (17 osób), z Łęborka (13 osób), z Olsztyna (10 osób) oraz po 7 osób z: Poznania, Torunia i Bydgoszczy. Mapa pochodzenia turystów pozwala wnioskować, że zasięg oddziaływania przestrzennego Łeby był skorelowany dodatkowo z jej dostępnością przestrzenną (odległością miejscowości pochodzenia turystów) oraz ze stopniem urbanizacji obszaru pochodzenia turystów. Dowodem tego jest znikomy ruch turystyczny z najdalej położonych obszarów

Polski południowo-wschodniej oraz wysoki udział turystów z województw: mazowieckiego, wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego.

Rys. 1. Obraz percepcji atrakcji turystycznych Łeby i jej okolic w opinii badanej grupy turystów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W celu określenia obrazu percepcji turystycznej Łeby zapytano turystów o główne atrakcje turystyczne kojarzone z miejscowością i jej najbliższymi okolicami. Analiza percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby i jej okolic na podstawie najczęściej kojarzonych z Łebą i jej okolicami atrakcji pozwoliła wyodrębnić pewne dominanty jej atrakcyjności (rysunek 1).

Najczęściej wskazywanymi przez badanych turystów walorami Łeby i jej okolic były: Słowiński Park Narodowy, wydmy nadmorskie oraz latarnie morskie w Stilo i Czołpinie. Ogółem na te trzy atrakcje wskazało 56% badanych. Innymi częściej wskazywanymi wyróżnikami atrakcyjności turystycznej Łeby i jej okolic były: oceanarium, jeziora przybrzeżne Łebsko i Gardno, muzea

w Klukach i Smółdzinie oraz samo morze i rejsy po nim. Ponadto wyróżniono jeszcze 12 innych symboli atrakcyjności turystycznej Łeby i jej okolic. Warto zwrócić uwagę, że wskazywane przez turystów atrakcje najczęściej kojarzono z jej okolicami, w mniejszym stopniu z samą miejscowością.

Obok pytania o walory Łeby, które pozwoliło określić główne znamiona atrakcyjności turystycznej kurortu, turyści określili również najistotniejsze zalety i wady Łeby jako miejscowości recepcyjnej. W grupie odpowiedzi na to pytanie najczęściej pojawiały jej cechy wynikające z jej nadmorskiego położenia (nadmorskie położenie, szeroka, czysta, plaża oraz powietrze nadmorskie), na które wskazało 56% respondentów. Ponadto turyści w grupie zalet częściej wymieniali również urozmaiconą ofertę kulturalno-rozrywkową, dużą koncentrację turystów w sezonie, możliwości uprawiania sportów wodnych oraz degustacji dań rybnych. Zaletą, na którą wskazywano, było również peryferyjne położenie Łeby w stosunku do głównych obszarów zurbanizowanych i zindustrializowanych kraju.

Najczęściej wskazywaną wadą Łeby był zdaniem turystów wysoki poziom cen oferowanych usług (około 21% odpowiedzi), zwłaszcza dotyczyło to gastronomii, cen biletów, usług komunikacyjnych oraz rozrywkowych. Wśród mankamentów Łeby wskazywano najczęściej „ogólne odczucie brudu” – brudna plaża, śmieci na plaży, brudne miasto, brak koszy, brak toalet (17% odpowiedzi). Ponadto turyści dosyć często wskazywali ograniczenia, które były związane z trudną dostępnością komunikacyjną miasta, zarówno w aspekcie dostępności zewnętrznej, jak i wewnętrznej. Znamionami tego były: brak parkingów, ogólne uczucie tłoku (16% odpowiedzi) w miejscowości oraz trudności w dojeździe samochodem do Łeby i brak połączeń kolejowych.

Zdaniem Krzymowskiej-Kostrowickiej⁷ istotnym elementem warunkującym postrzeganie obszarów recepcji turystycznej są cechy społeczno-kulturowe. Podobnie Kożuchowski⁵ do czynników kształtujących procesy percepcji przestrzeni obok czynników somatycznych zalicza czynniki społeczno-kulturowe, w ramach których wyróżnia m.in.: przynależność narodową, etniczną i państwową turystów, czynniki socjalno-zawodowe, czynniki światopoglądowe oraz indywidualne będące funkcją narodowości, pozycji społecznej, doświadczeń życiowych, wychowania, oddziaływania rodziny oraz grup towarzyskich.

O istotnym wpływie wyżej wymienionych czynników na procesy postrzegania przestrzeni piszą również inni autorzy (Bery³, Wojciechowski⁴).

2. Demograficzne i społeczno-ekonomiczne determinanty percepcji przestrzeni turystycznej Łeby w ocenie turystów

Dla określenia głównych determinant postrzegania Łeby przez turystów skonfrontowano obraz percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby oraz jej zalet i wad jako miejscowości recepcyjnej w opinii turystów z danymi dotyczącymi cech demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych charakteryzujących turystów. W celu określenia wpływu zmiennych demograficznych, społeczno-ekonomicznych oraz przestrzennych charakteryzujących badaną grupę turystów z zadeklarowanymi przez nich atrakcjami turystycznymi Łeby i okolic oraz zaletami i wadami Łeby jako miejscowości recepcyjnej turystyki posłużono się współczynnikami korelacji rang Spearmana. Obrazy atrakcji, zalet i wad Łeby i okolic jako miejscowości turystycznej uporządkowano, nadając im odpowiednie rangi, a następnie obliczono współczynniki korelacji rang Spearmana dla uzyskanych obrazów i wybranych zmiennych demograficznych i społeczno-ekonomicznych charakteryzujących badaną grupę turystów.

W tej grupie zmiennych do dalszych analiz wykorzystano następujące zmienne charakteryzujące zbiorowość turystów: miejsce zamieszkania, które pogrupowano w pięć kategorii – zależnie od rangi wielkościowej ośrodka, wykształcenia respondentów, płci, wieku oraz statusu materialnego.

Analiza obrazu atrakcji zalet oraz wad Łeby jako miejscowości turystycznej z uwzględnieniem wielkości miejscowości pochodzenia turystów wskazuje na istotny wpływ tych zmiennych na obraz percepcji atrakcji turystycznych Łeby (tabele 1, 2, 3).

³ B. Berry, *Creating future geographies*, "Annals of the Association of American Geography" 1980, nr 70.

⁴ K.H. Wojciechowski, *Problemy percepcji i oceny estetycznej krajobrazu*, Wyd. UMCS w Lublinie, Lublin 1986.

Tabela 1

Współczynniki korelacji rang wielkości miejscowości pochodzenia turystów ze wskaźnikami percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	0,610973	0,817000	0,487478	0,438677
2	0,610973	1,000000	0,825589	0,798984	0,694607
3	0,817000	0,825589	1,000000	0,735515	0,574043
4	0,487478	0,798984	0,735515	1,000000	0,768893
5	0,438677	0,694607	0,574043	0,768893	1,000000

Legenda: 1 – miejscowości wiejskie, 2 – miasta w przedziale 0–25 000 mieszkańców, 3 – miasta w przedziale 25 000–100 000 mieszkańców, 4 – miasta w przedziale 100 000–500 000 mieszkańców, 5 – miasta powyżej 500 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 2

Współczynniki korelacji rang wielkości miejscowości pochodzenia turystów ze wskaźnikami zalet Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	-0,469118	0,666667	0,616412	0,595234
2	-0,469118	1,000000	-0,315826	-0,346985	-0,323640
3	0,666667	-0,315826	1,000000	0,800400	0,854972
4	0,616412	-0,346985	0,800400	1,000000	0,903532
5	0,595234	-0,323640	0,854972	0,903532	1,000000

Legenda: 1 – miejscowości wiejskie, 2 – miasta w przedziale 0–25 000 mieszkańców, 3 – miasta w przedziale 25 000–100 000 mieszkańców, 4 – miasta w przedziale 100 000–500 000 mieszkańców, 5 – miasta powyżej 500 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 3

Współczynniki korelacji rang wielkości miejscowości pochodzenia turystów ze wskaźnikami wad Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	0,883034	0,865099	0,773156	0,816876
2	0,883034	1,000000	0,951914	0,893157	0,878262
3	0,865099	0,951914	1,000000	0,936640	0,903035
4	0,773156	0,893157	0,936640	1,000000	0,893589
5	0,816876	0,878262	0,903035	0,893589	1,000000

Legenda: 1 – miejscowości wiejskie, 2 – miasta w przedziale 0–25 000 mieszkańców, 3 – miasta w przedziale 25 000–100 000 mieszkańców, 4 – miasta w przedziale 100 000–500 000 mieszkańców, 5 – miasta powyżej 500 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Uzyskane wyniki współczynników korelacji rang Spearmana pozwalają wnioskować, że obrazy percepcji turystycznej Łeby (atrakcyjności turystycznej, zalet i wad jako miejscowości turystycznej) są zbliżone u mieszkańców miejscowości wiejskich i mniejszych miast, natomiast znacznie niższy jest stopień korelacji tych zmiennych w zestawieniu miejscowości wiejskich z największymi miastami. Jako główną atrakcję turystyczną większość turystów wskazywała wydmy, natomiast kolejne atrakcje bardziej różnicowały turystów z poszczególnych kategorii miast wyróżnionych ze względu na wielkość ośrodka. Turyści z większych miast częściej wskazywali na oceanarium, latarnie morskie, zaś turyści z mniejszych miejscowości na Słowiński Park Narodowy oraz jeziora przybrzeżne. Uzyskane wyniki w korelacji tych zmiennych wskazują ponadto na zdecydowanie większe zróżnicowanie obrazu percepcji w oparciu o deklarowane atrakcje, jak i zalety miejscowości w poszczególnych kategoriach miejscowości pochodzenia turystów oraz znacznie mniejsze dysproporcje w zakresie percepcji wad Łeby jako miejscowości turystycznej. Ponadto obraz percepcji turystycznej Łeby najbardziej zbliżony do średniego dla całej badanej populacji turystów reprezentują mieszkańcy miast w przedziale od 25 000 do 100 000 mieszkańców.

W grupie zmiennych społeczno-ekonomicznych charakteryzujących badaną populację turystów obraz percepcji turystycznej Łeby skonfrontowano z wykształceniem respondentów oraz ich statusem materialnym. W najmniejszym stopniu obrazy percepcji turystycznej Łeby (atrakcji turystycznych, zalet i wad) są skorelowane pomiędzy populacjami turystów z wykształceniem wyższym oraz najniższym – podstawowym i niepełnym podstawowym. Z kolei obrazy percepcji turystycznej Łeby osób legitymujących się wykształceniem wyższym oraz policealnym i średnim są ze sobą skorelowane w znacznie wyższym stopniu. Wyjątek stanowi sytuacja, w której obrazy wad Łeby jako ośrodka turystycznego dla populacji osób z wykształceniem wyższym i podstawowym są skorelowane w stopniu najwyższym.

Analiza korelacji wskaźników wykształcenia badanej populacji turystów i ich obrazów percepcji turystycznej Łeby wskazuje na istotny wpływ poziomu wykształcenia na kształtowanie się obrazu percepcji turystycznej Łeby (tabele 4, 5, 6).

Istotnym czynnikiem determinującym aktywność turystyczną jest status materialny (Alejziak⁵). Z przeprowadzonych analiz wynika jednak, że obraz percepcji atrakcyjności turystycznej oraz zalet i wad Łeby jako miejscowości recepcyjnej w wyróżnionych kategoriach turystów z uwzględnieniem poziomu ich wykształcenia jest zbliżony.

Tabela 4

Współczynniki korelacji rang wykształcenia turystów ze wskaźnikami percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	0,413384	0,446544	0,313993	0,472657
2	0,413384	1,000000	0,605571	0,737076	0,707637
3	0,446544	0,605571	1,000000	0,694799	0,788468
4	0,313993	0,737076	0,694799	1,000000	0,787991
5	0,472657	0,707637	0,788468	0,787991	1,000000

Legenda: 1 – wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe, 2 – wykształcenie zawodowe, 3 – wykształcenie średnie, 4 – wykształcenie pomaturalne, 5 – wykształcenie wyższe

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

⁵ W. Alejziak, *Determinanty i zróżnicowanie społeczne aktywności turystycznej*, Studia i Monografie nr 56, AWF w Krakowie, Kraków 2009, s. 503.

Tabela 5

Współczynniki korelacji rang wykształcenia turystów ze wskaźnikami zalet Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	0,355494	0,474908	0,351455	0,647948
2	0,355494	1,000000	0,708513	0,799447	0,721551
3	0,474908	0,708513	1,000000	0,848375	0,857747
4	0,351455	0,799447	0,848375	1,000000	0,803758
5	0,647948	0,721551	0,857747	0,803758	1,000000

Legenda: 1 – wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe, 2 – wykształcenie zawodowe, 3 – wykształcenie średnie, 4 – wykształcenie pomaturalne, 5 – wykształcenie wyższe

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 6

Współczynniki korelacji rang wykształcenia turystów ze wskaźnikami wad Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4	5
1	1,000000	0,198605	0,395684	0,180867	1,000000
2	0,198605	1,000000	0,791093	0,825493	0,198605
3	0,395684	0,791093	1,000000	0,864561	0,395684
4	0,180867	0,825493	0,864561	1,000000	0,180867
5	1,000000	0,198605	0,395684	0,180867	1,000000

Legenda: 1 – wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe, 2 – wykształcenie zawodowe, 3 – wykształcenie średnie, 4 – wykształcenie pomaturalne, 5 – wykształcenie wyższe

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Uzyskane wyniki współczynników korelacji rang Spearmana wskazują na najwyższy poziom korelacji tej zmiennej (spośród pozostałych zmiennych demograficznych i społeczno-ekonomicznych) z obrazami atrakcyjności przestrzeni turystycznej Łeby oraz jej zalet i wad jako miejscowości recepcyjnej turystyki, a jednocześnie na najbardziej zunifikowany obraz percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby i jej zalet i wad jako miejscowości recepcyjnej w zestawieniu ze statusem materialnym badanej populacji turystów.

Tak więc status materialny w niewielkim stopniu różnicuje obraz percepcji turystycznej Łeby w grupie badanych turystów (tabele 7, 8, 9). Nieco wyższy od przeciętnego w analizie tych zmiennych jest poziom korelacji zadeklarowanych obrazów percepcji (atrakcje turystyczne Łeby) oraz postrzegania zalet i wad Łeby jako recepcyjnej miejscowości turystycznej w wyższych kategoriach wydzielonych ze względu na status materialny grup turystów.

Tabela 7

Współczynniki korelacji rang statusu materialnego turystów ze wskaźnikami percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,835746	0,851022	0,817985
2	0,835746	1,000000	0,847816	0,760034
3	0,851022	0,847816	1,000000	0,920561
4	0,817985	0,760034	0,920561	1,000000

Legenda: 1 – dochody na członka rodziny w przedziale 0–500 zł, 2 – dochody na członka rodziny w przedziale 501–1000 zł, 3 – dochody na członka rodziny w przedziale 1001–2000, 4 – dochody na członka rodziny w przedziale powyżej 2000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 8

Współczynniki korelacji rang statusu materialnego turystów ze wskaźnikami zalet Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,675713	0,709764	0,697418
2	0,675713	1,000000	0,752240	0,638712
3	0,709764	0,752240	1,000000	0,831892
4	0,697418	0,638712	0,831892	1,000000

Legenda: 1 – dochody na członka rodziny w przedziale 0–500 zł, 2 – dochody na członka rodziny w przedziale 501–1000 zł, 3 – dochody na członka rodziny w przedziale 1001–2000, 4 – dochody na członka rodziny w przedziale powyżej 2000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 9

Współczynniki korelacji rang statusu materialnego turystów ze wskaźnikami wad Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,927718	0,854437	0,923971
2	0,927718	1,000000	0,831820	0,924950
3	0,854437	0,831820	1,000000	0,880595
4	0,923971	0,924950	0,880595	1,000000

Legenda: 1 – dochody na członka rodziny w przedziale 0–500 zł, 2 – dochody na członka rodziny w przedziale 501–1000 zł, 3 – dochody na członka rodziny w przedziale 1001–2000, 4 – dochody na członka rodziny w przedziale powyżej 2000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Obrazy percepcji turystycznej Łeby z uwzględnieniem statusu materialnego odwiedzających ją turystów są jednak najbardziej zbliżone do siebie, co wskazuje na najniższy wpływ statusu materialnego na obraz percepcji turystycznej miejscowości w grupie badanych zmiennych.

Z grupy zmiennych demograficznych do analizy ich wpływu na obraz percepcji turystycznej Łeby wybrano płeć oraz wiek respondentów (tabele 10, 11). Zdaniem Alejsiaka¹⁰ płeć w sposób istotny determinuje preferencje turystyczne kobiet i mężczyzn. Wiąże się to z częstszym w porównaniu z kobietami uprawianiem przez mężczyzn form turystyki aktywnej. Kobiety częściej wybierają formy turystyki, którym towarzyszy wypoczynek bierny.

Tabela 10

Współczynniki korelacji rang płci turystów ze wskaźnikami zalet Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2
1	1,000000	0,882776
2	0,882776	1,000000

Legenda: 1 – mężczyźni, 2 – kobiety

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 11

Współczynniki korelacji rang płci turystów ze wskaźnikami wad Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2
1	1,000000	0,932853
2	0,932853	1,000000

Legenda: 1 – mężczyźni, 2 – kobiety

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Wyniki korelacji płci turystów z czynnikami określającymi atrakcyjność turystyczną Łeby oraz jej zalety i wady jako miejscowości recepcyjnej wskazują na niewielką ujemną korelację dominant atrakcyjności turystycznej Łeby z płcią. Wynika to z częściowej deklarowanych dominant atrakcyjności znajdujących się najwyżej w hierarchii – mężczyźni wskazywali na: lesistość Łeby i okolic, szlaki turystyczne, stadninę koni w Nowęcinnie; kobiety częściej wskazywały na: wydmy, latarnie morskie w Czołpinie i Stilo, oceanarium i Słowiński Park Narodowy.

Z drugiej strony obrazy zalet i wad Łeby jako miejscowości turystycznej dla kobiet i mężczyzn są w znacznym stopniu ze sobą skorelowane. Różna jest więc hierarchia dominant atrakcyjności turystycznej wśród kobiet i mężczyzn oraz podobna ocena elementów zagospodarowania turystycznego Łeby jako miejscowości recepcyjnej.

Analiza korelacji wieku badanych turystów i deklarowanych przez nich obrazów atrakcyjności turystycznej Łeby oraz jej zalet i wad jako miejscowości recepcyjnej wskazuje na niewielkie różnice (tabele 12, 13, 14). Obrazy zalet i wad Łeby jako miejscowości recepcyjnej są zbliżone dla wyróżnionych ze względu na wiek kategorii turystów. Podobnie obrazy atrakcyjności turystycznej Łeby są podobne. Wyjątek stanowi grupa turystów należących do najstarszej kategorii wiekowej, w przypadku której obraz atrakcji turystycznych Łeby jest w najniższym stopniu skorelowany z analogicznymi obrazami atrakcyjności Łeby zadeklarowanymi przez pozostałe wyróżnione ze względu na wiek kategorie turystów.

Tabela 12

Współczynniki korelacji rang wieku turystów ze wskaźnikami percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,989289	0,977106	0,663175
2	0,989289	1,000000	0,977042	0,664167
3	0,977106	0,977042	1,000000	0,676605
4	0,663175	0,664167	0,676605	1,000000
5	1,000000	0,989289	0,977106	0,663175

Legenda: 1 – 0–24 lat, 2 – 25–44 lata, 3 – 44–64 lata, 4 – 64 i więcej lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 13

Współczynniki korelacji rang wieku turystów ze wskaźnikami zalet Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,994294	0,984765	0,840466
2	0,994294	1,000000	0,986765	0,846537
3	0,984765	0,986765	1,000000	0,843651
4	0,840466	0,846537	0,843651	1,000000
5	1,000000	0,994294	0,984765	0,840466

Legenda: 1 – 0–24 lat, 2 – 25–44 lata, 3 – 44–64 lata, 4 – 64 i więcej lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Tabela 14

Współczynniki korelacji rang wieku turystów ze wskaźnikami wad Łeby jako ośrodka turystycznego

Zmienne	1	2	3	4
1	1,000000	0,985441	0,969521	0,969521
2	0,985441	1,000000	0,972936	0,972936
3	0,969521	0,972936	1,000000	1,000000
4	0,969521	0,972936	1,000000	1,000000
5	1,000000	0,985441	0,969521	0,969521

Legenda: 1 – 0–24 lat, 2 – 25–44 lata, 3 – 44–64 lata, 4 – 64 i więcej lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Uwagi końcowe

Łeba jest w głównej mierze postrzegana przez turystów z jednej strony przez pryzmat funkcji wielkiego ośrodka recepcji nadmorskiej turystyki wypoczynkowej typu 3S, z drugiej zaś poprzez walory naturalne pasa granicznego lądu i morza oraz sąsiedztwo Słowińskiego Parku Narodowego. Ważnymi atrakcjami Łeby i jej okolic zakorzenionymi głęboko w świadomości turystów są ponadto muzea w Smołdzinie oraz skansen w Klukach i latarnie morskie w Stilo i w Czołpinie. Ponadto turyści często zwracają uwagę na walor nie tylko nadmorskiego, ale również peryferyjnego położenia Łeby w stosunku do głównych centrów turystyczno-krajoznawczych Polski. Pewnymi mankamentami Łeby dostrzeganymi przez turystów są: jej ograniczona dostępność komunikacyjna oraz poczucie zatłoczenia i zanieczyszczenia, a także to, że dla znaczącej grupy turystów Łeba jest „drogą” destynacją turystyczną. Często wymienianymi przez turystów wadami Łeby są ponadto czynniki słabo rozwiniętej infrastruktury ogólnej towarzyszącej turystyce oraz zatłoczenie miejscowości w okresie sezonu i „poczucie brudu”.

Obraz percepcji atrakcyjności turystycznej Łeby oraz jej zalet i wad jako miejscowości recepcyjnej wskazuje na istotny wpływ niektórych determinant demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych na postrzeganie Łeby w ocenie turystów. Badane obrazy percepcji są ze sobą skorelowane dodatnio, jednak w odniesieniu do niektórych zmiennych uzyskane poziomy korelacji są znacznie słabsze. Można na tej podstawie wnioskować, że zmienne demograficzne oraz społeczno-ekonomiczne w pewnym stopniu odgrywają rolę modyfikującą obraz percepcji przestrzeni turystycznej postrzegany przez turystów. W grupie tych czynników cechami najbardziej różnicującymi postrzeganie Łeby jako miejscowości turystycznej oraz atrakcji Łeby i jej okolic są: pochodzenie turystów, płeć oraz wykształcenie. Zmienne w znacznie mniejszym stopniu modyfikującymi średni obraz percepcji turystycznej miejscowości były: status materialny oraz wiek turystów. W grupie zmiennych, których wpływ na percepcję przestrzeni turystycznej Łeby badano, najsilniej różnicującą procesy postrzegania była płeć turystów, natomiast najslabiej widoczny był wpływ statusu materialnego.

**DEMOGRAPHICAL AND SOCIO-ECONOMICAL DETERMINANTS
OF SEASIDE RESORT SPACE PERCEPTION. THE EXAMPLE OF ŁEBA
RESORT**

Summary

In the article was taken an issue of tourist perception determinants in the case study of tourists visited Łeba – one of the most popular and often visited polish coastal resort. As a source of the research used the results of the questionnaire survey which were taken in the beaches of Łeba during the holiday of 2008 year.

The first goal of the article was to show the main factors of the Łeba attractiveness in the tourist opinion, next the range of the spatial influence of Łeba as the tourist resort.

The results show Łeba is identified by tourist through its reception values. From the other side the very important factor of Łeba attractiveness is its surroundings with its main attractive – Słowiński National Park with the coastal dunes with the biggest surface of coastal dunes in Poland.

The perception image is additionally modified by demographic, spatial and social and economical factors characterized tourists especially by education of tourists, theirs gender and age and the number of population of the tourists cities residence.

Translated by Krzysztof Parzych